
Fyzická geografie

Zdeněk Máčka

Lekce 3

Vulkanické a tektonické tvary reliéfu

Osnova lekce 3: VULKANICKÉ A TEKTONICKÉ TVARY RELIÉFU

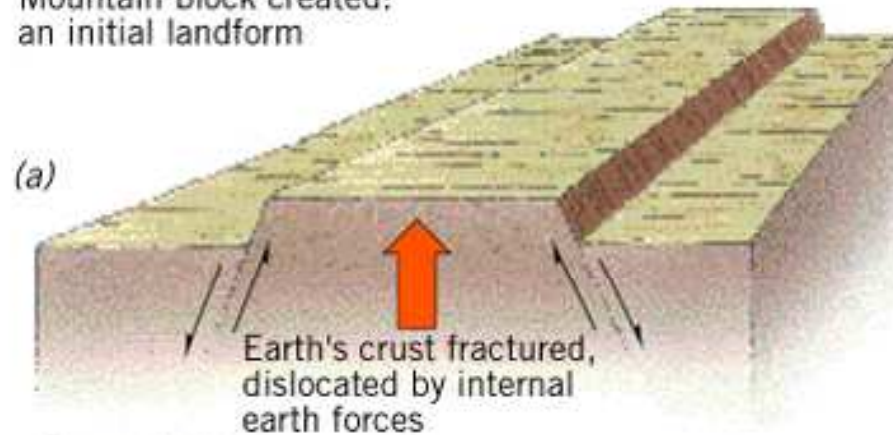
1. Konstruované tvary reliéfu
  2. Vulkanická aktivita
  3. Tektonické struktury
  4. Seismická aktivita
-

1. Konstruované tvary reliéfu

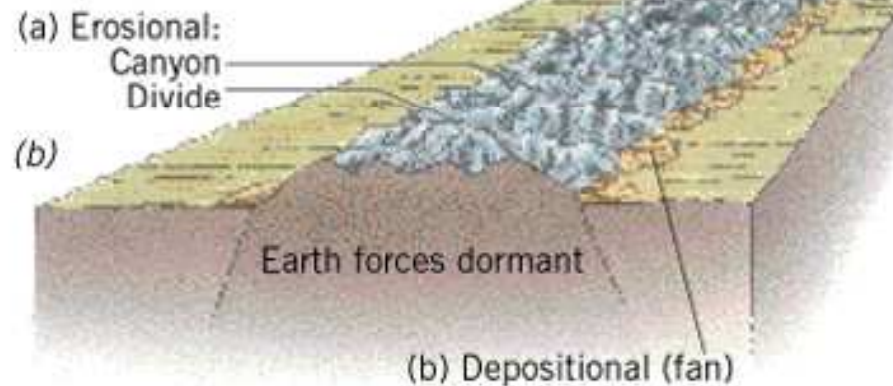
- Georeliéf = svrchní plocha zemské kůry; soubor navzájem souvisejících morfologických prvků.
- Endogenní (vnitřní), exogenní (vnější) geomorfologické procesy.
- Konstruované tvary = výsledek působení endogenních geomorfologických procesů (vulkanické a tektonické tvary).

Působení exogenních procesů na konstruovaný tvar reliéfu

Mountain block created:
an initial landform

Mountain block carved into
sequential landforms

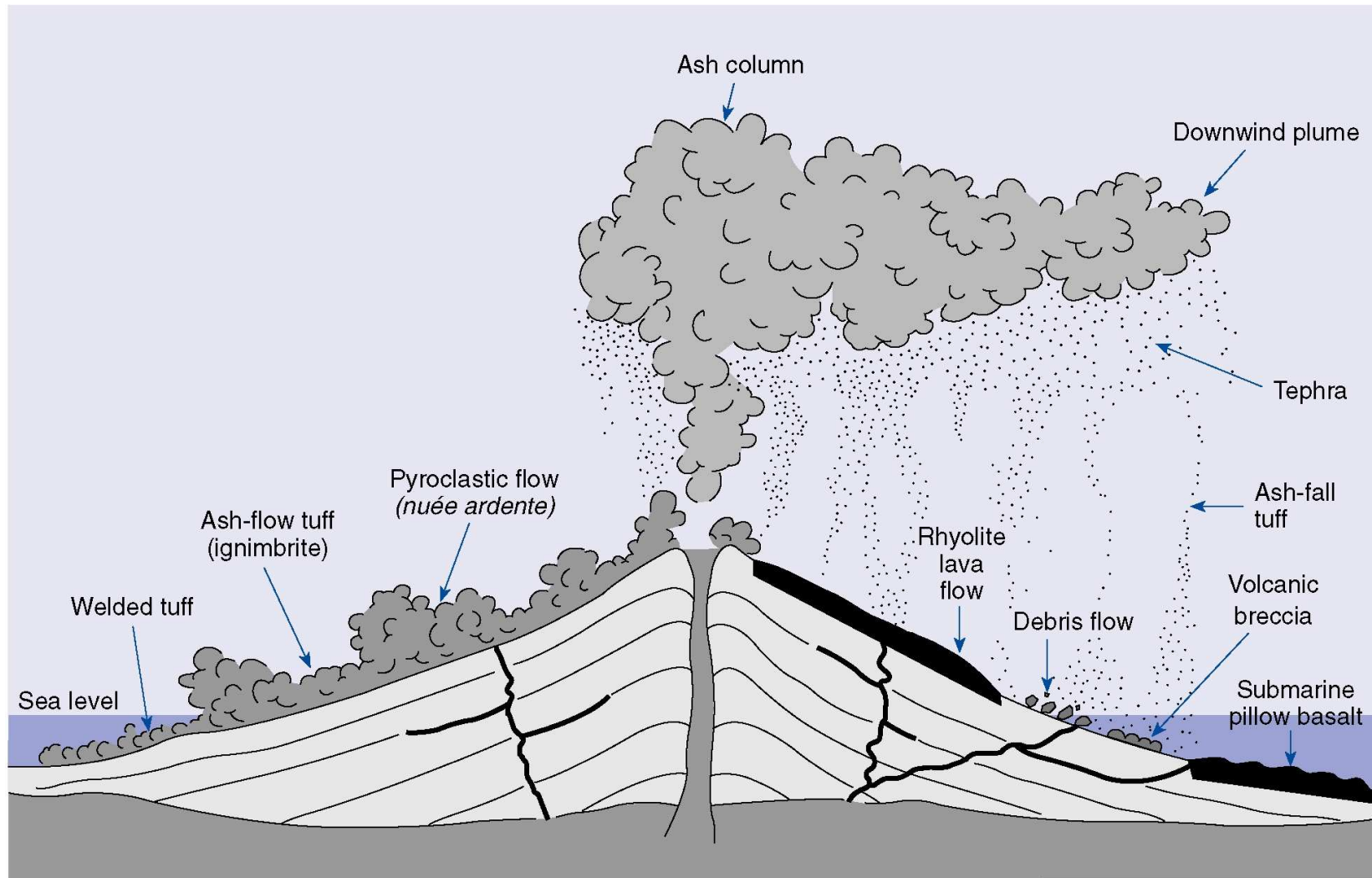

2. Vulkanická aktivita

- Sopka (vulkán) = elevace kuželového (sopečný kužel) nebo klenbovitého tvaru vytvořená výlevy magmatu z přírodního kanálu (sopouchu).
- Pyroklastika (tefra) = úlomkový materiál vyvrhovaný ze sopečného jícnu; balvany, sopečné bomby, lapilli, sopečný písek a popel.

Stratovulkán (strombolský typ)

Kaldera

- Kaldera = destruktivní tvar stratovulkánu v podobě kotlovité prohlubně; průměr až 20 – 30 km.
- Geneze kalder:
  - propad do vyprázdněného magmatického krbu
  - sopečná exploze
  - rozšíření kráteru erozí

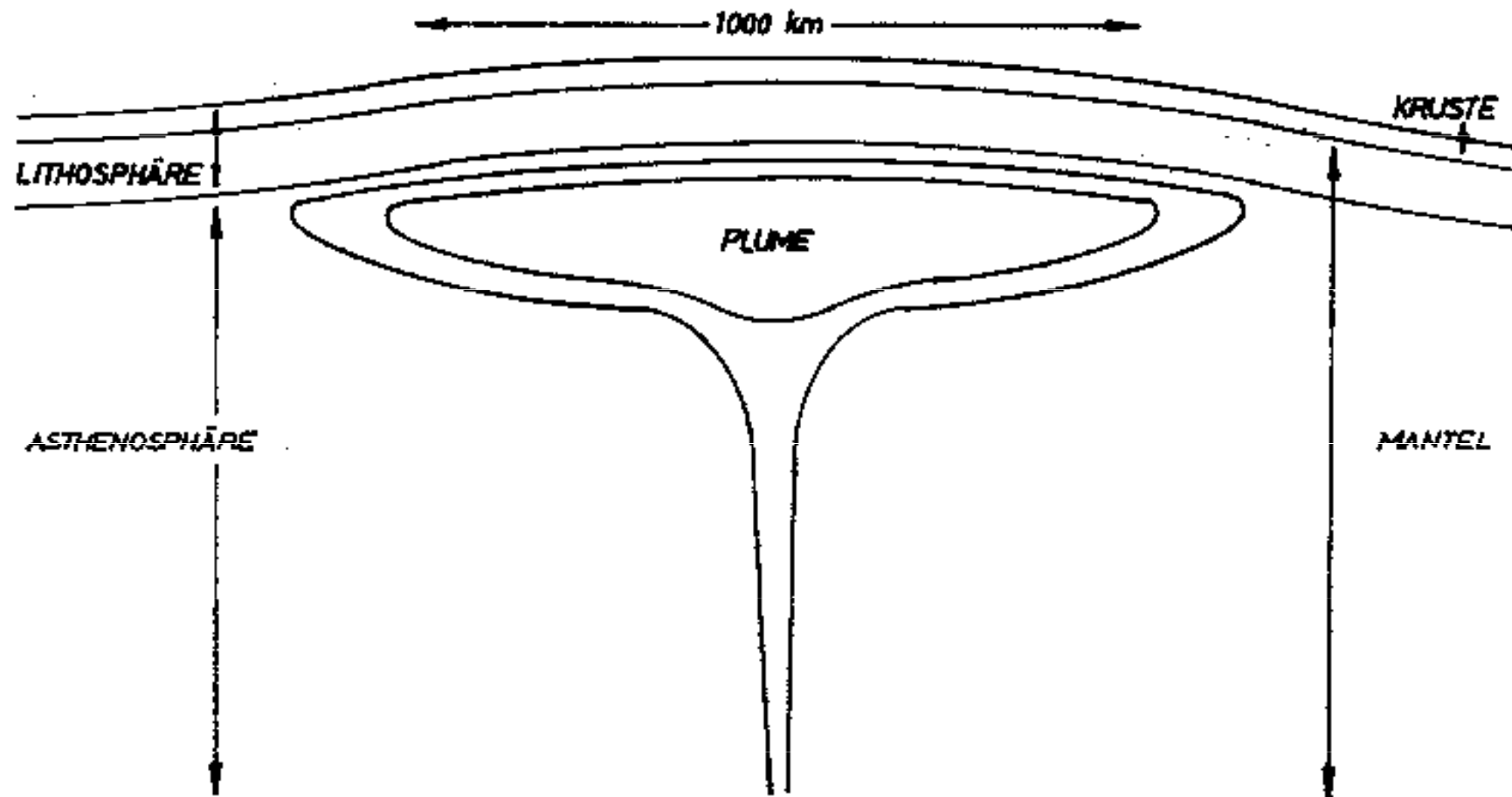
Štítový vulkán (havajský typ)

- Mafické (bazaltové) lávy.
- Klidné erupce.

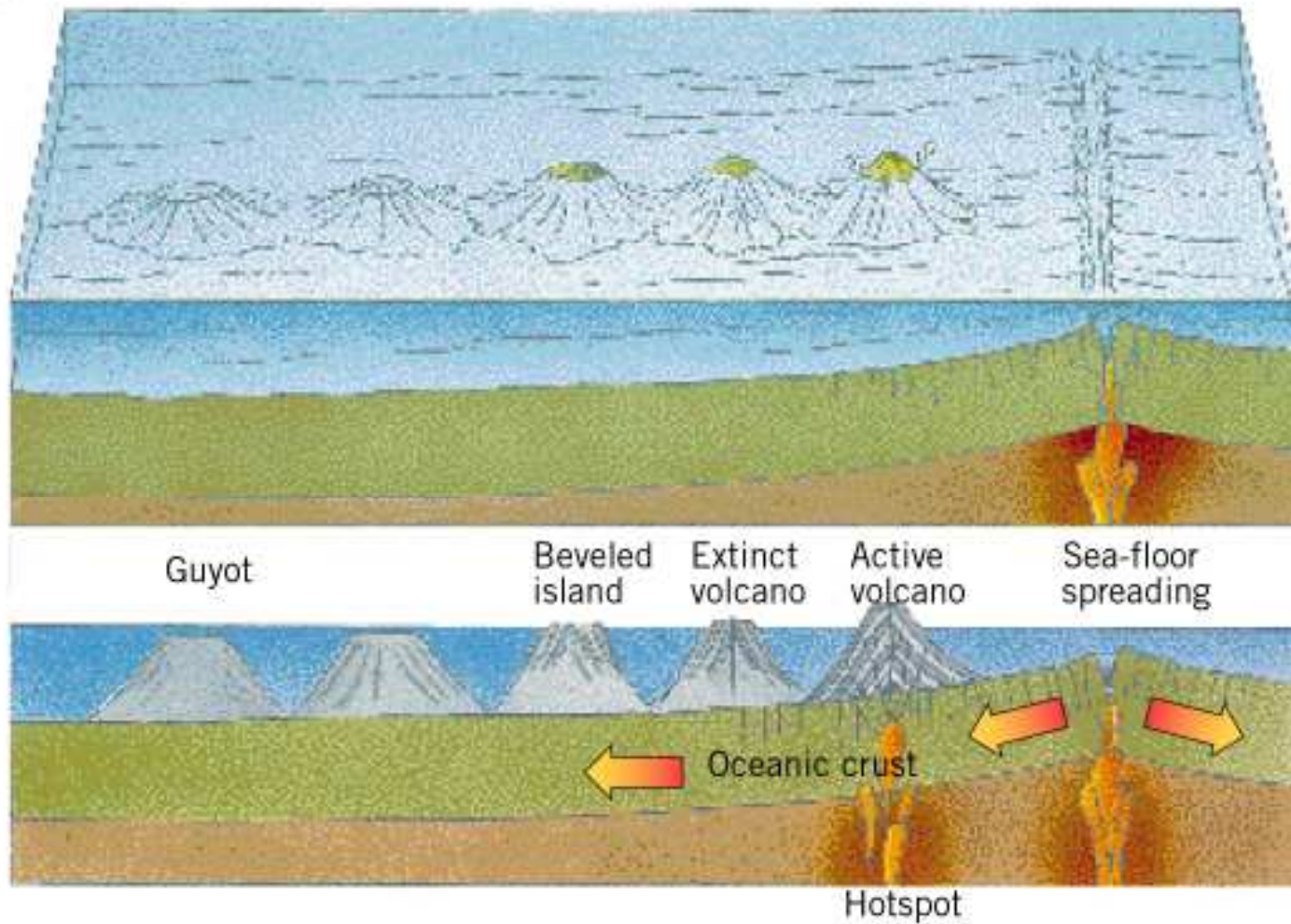

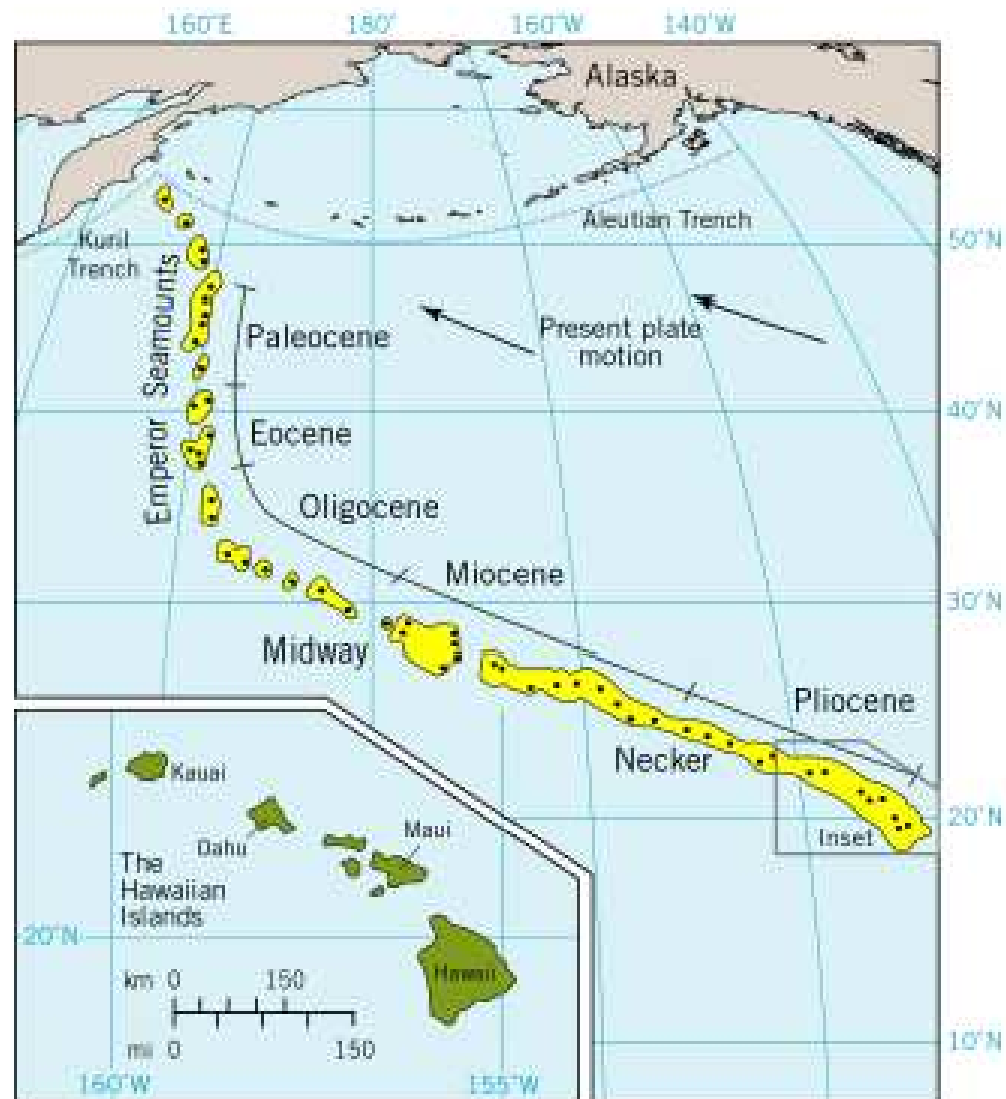
Horká skvrna

Ostrovní řetězec nad horkou skvrnou

Havajský ostrovní řetězec

Copyright © John Wiley & Sons, Inc.

Doprovodné jevy vulkanických oblastí

- Plynné exhalace:
  - Fumaroly – exhalace vulkanických plynů; teplota 250° – 1000°C.
  - Solfatary – postvulkanické plynné exhalace; teplota 90° – 250°C; H₂S, CO₂, SO₂.
  - Mofety – postvulkanické exhalace CO₂.
- Gejzíry, horké prameny (termy).

Světové oblasti intenzivního vulkanizmu

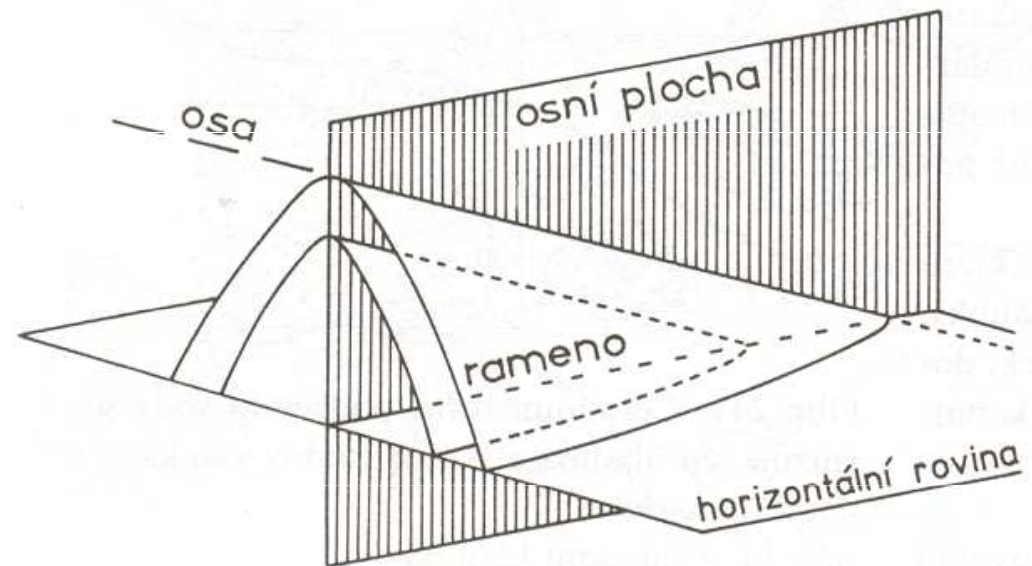
Copyright © John Wiley & Sons, Inc.

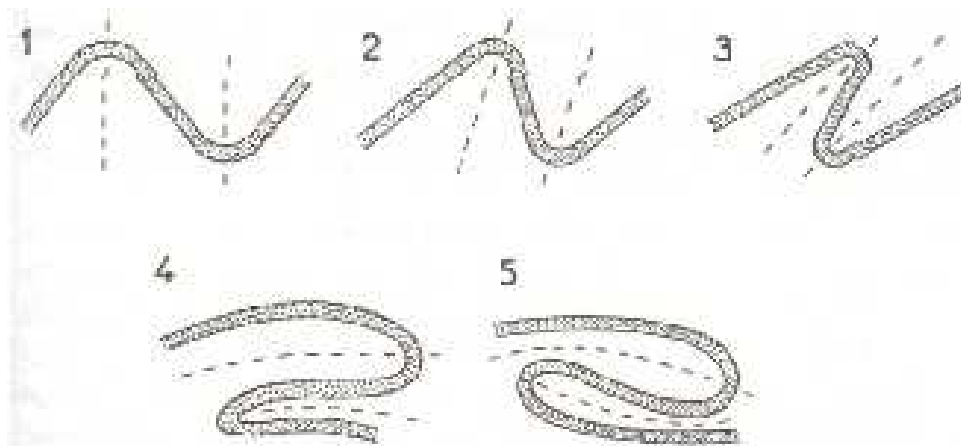
3. Tektonické tvary

VRÁSOVÉ STRUKTURY

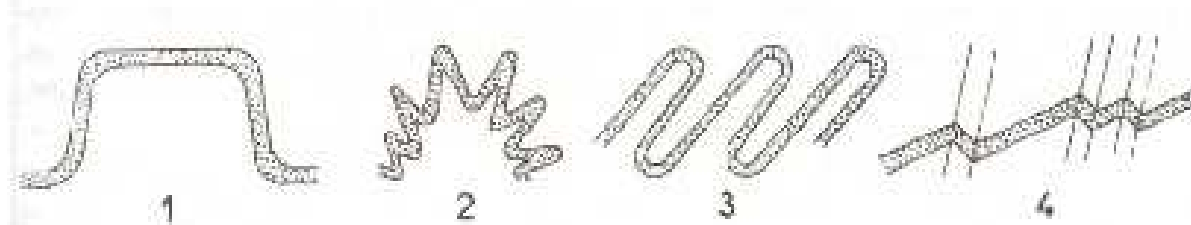
- Proces: vrásnění → produktem: vrásky.
- Vrásová pohoří

Typy vrásových struktur

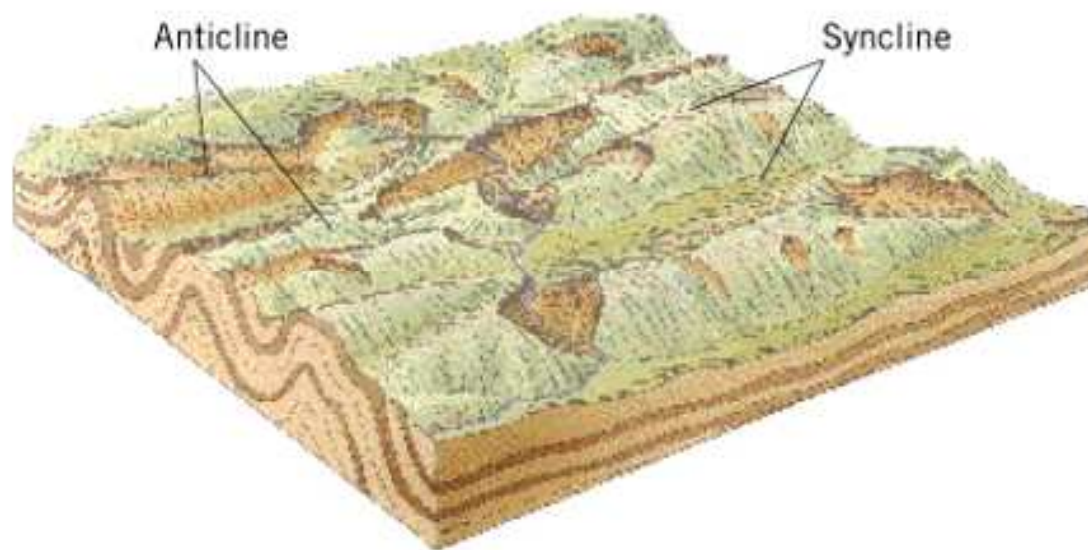
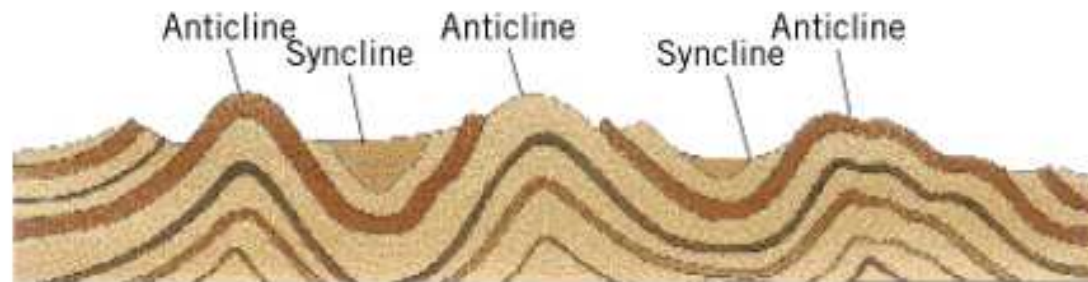
Obr. 244. Druhy vrás (osní plocha je čárkovaná)
1 – vrása přímá, 2 – šikmá,
3 – překocená (střední rameno je překocené), 4 – ležatá,
5 – pouččená

Obr. 245. Typy vrás

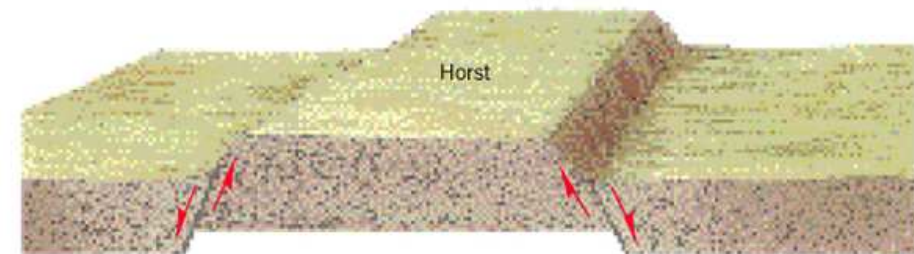
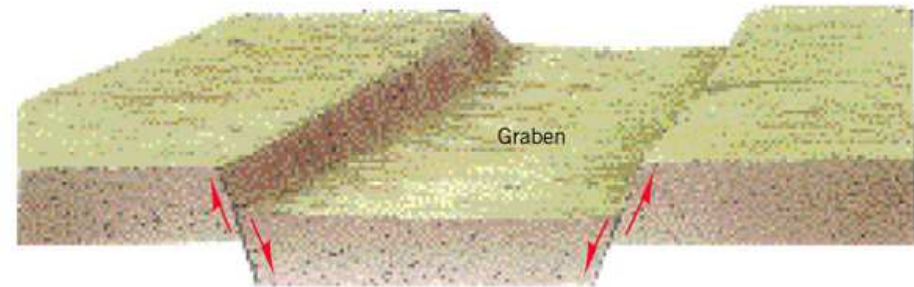
1 – kufrovitá vrása, 2 – vějířovitě uspořádané vrásy, 3 – izoklinální vrásy, 4 – zalomené vrásy (na rozdíl od předchozích typů jsou zalomené vrásy jen několik centimetrů až decimetrů velké)

Jednoduché vrásové pohoří (jurský typ)

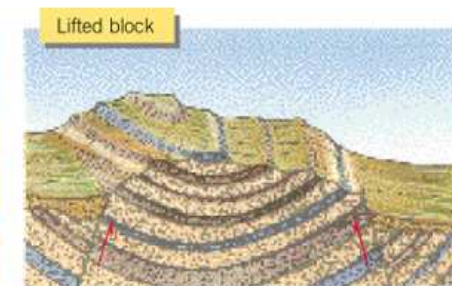
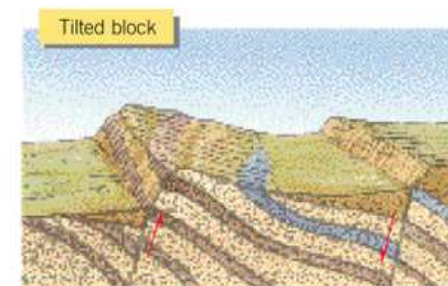

Zlomové struktury

- Hrást' ↔ prolom
- Zlomová kra – symetrická, asymetrická (ukloněná).
- Kerná pohoří

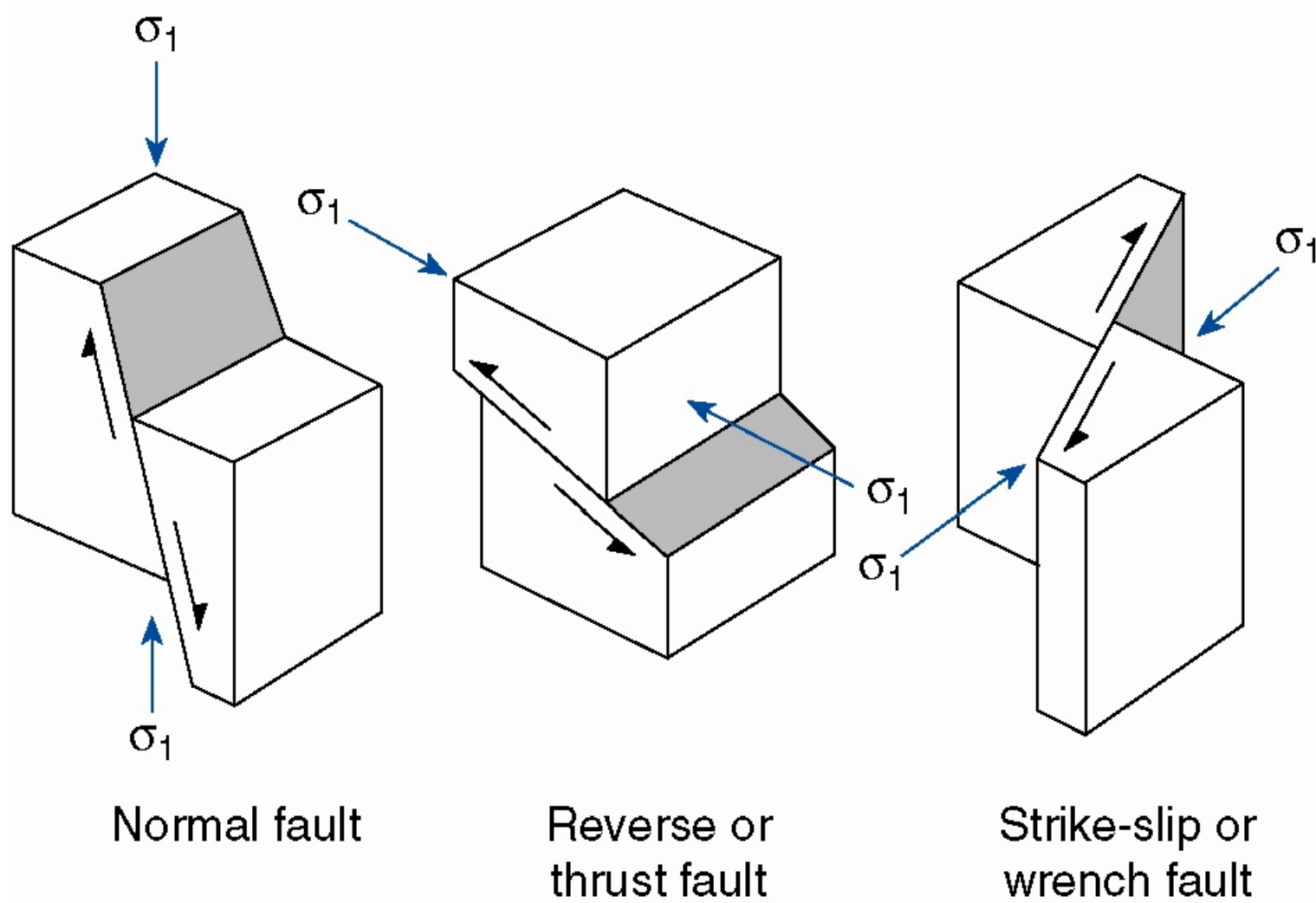

Copyright © John Wiley & Sons, Inc.

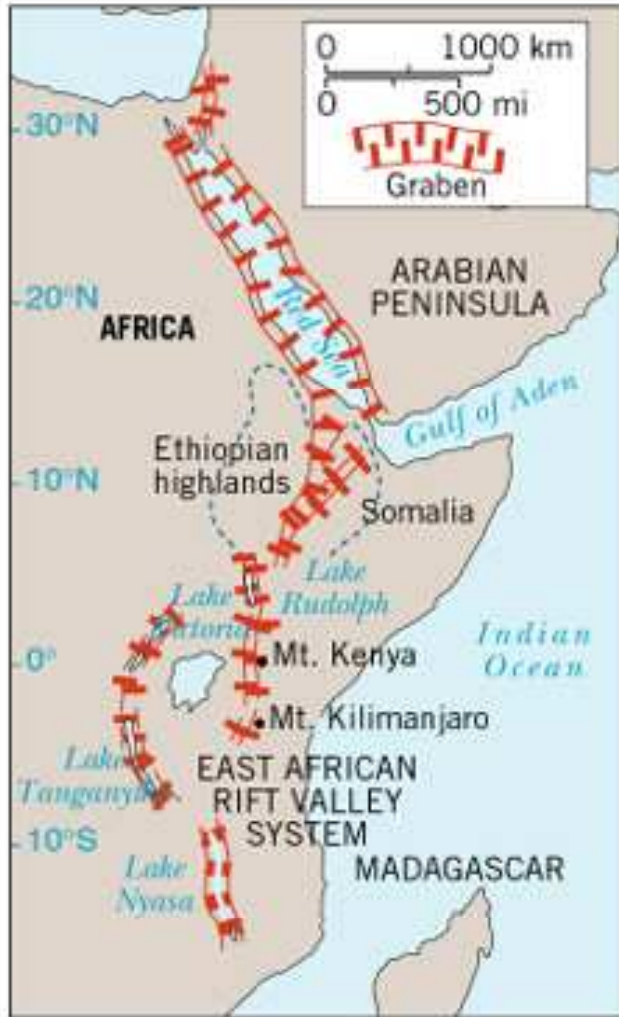
Copyright © John Wiley & Sons, Inc.

Typy zlomů

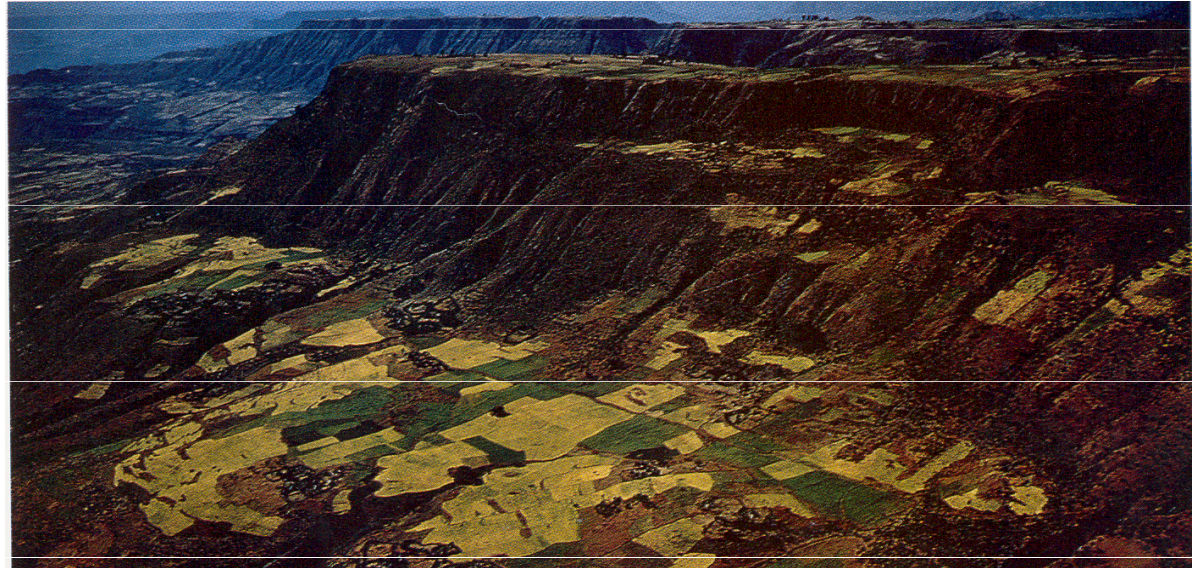

Východoafrický riftový systém

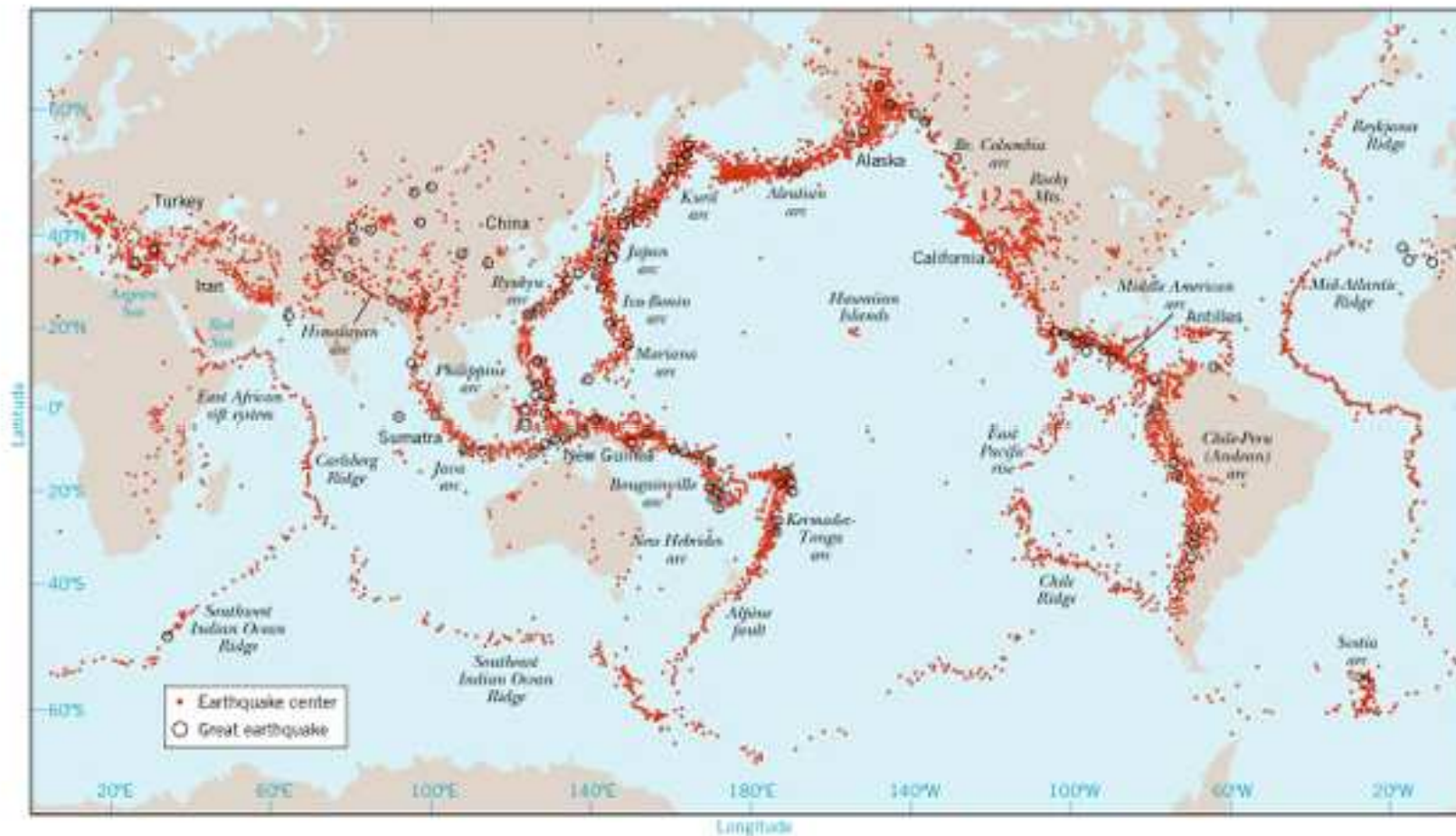
Copyright © John Wiley & Sons, Inc.

4. Seismická aktivita

- Zemětřesení = soubor krátkých periodických pohybů, které se šíří ve formě seismických vln zemským tělesem.
  - Genetická klasifikace zemětřesení:
    - tektonická
    - vulkanická
    - řítivá
  - Hypocentrum, epicentrum.
  - Tsunami = mořská vlna vyvolaná zemětřesením.
-

Světové oblasti intenzivní zemětřesné aktivity

Copyright © John Wiley & Sons, Inc.